

Bonden i svensk Historie.

E. Ingers: Bonden i svensk historia. I. 356 S. Stockholm 1943.

Med den svenske Højskolemand Ingers' i Forsommeren 1943 udkomne Bog foreligger 1. Bind af en populær, men dog nogenlunde fyldig Skildring af den svenske Bondestands Historie. Fremstillingen er let tilgængelig uden dog — som ofte ved danske populære Skildringer — at være blevet udvandet til Ulæselighed for den, der i Forvejen har været i Berøring med Emnet. Bogen er beregnet som Studie-Grundbog, og som saadan mere omfangsrig end den Slags sædvanligt er her i Landet.

Ingers gør ikke meget ud af Oldtiden; Bøndernes Deltagelse i de politiske Stridigheder i Senmiddelalderen og 1500-Tallet behandles derimod udførligt; Befrielsestidens Heroer trænger sig nu og da rigeligt paa (oh Engelbrekt!); ogsaa de mange Oprør mod Gustav Vasa vil vel have vanskeligt ved at fange danske Læseseres Interesse.

Nogen selvstændig videnskabelig Indsats er ikke tilsigtet med Bogen; der bygges overalt paa tidligere Forskeres Arbejde; i et interessant Kapitel om Jordbruget i Middeltalder og Vasatid saaledes især paa Hans Forssells bekendte, banebrydende Studier, senere udnyttet og videreført af Eli Heckscher. Det svenske Regnskabsmateriale for 1500-Tallet overgaar langt det tilsvarende danske; det er derfor ogsaa muligt at fremskaffe Tal for svenske Forhold, hvor vi herhjemme ikke har noget tilsvarende. Ingers har her udnyttet det foreliggende Talmateriale uden paa nogen Maade at tynde sin Fremstilling; han viser, at en Ko i levende Vægt i 1500-Tallet kun vejede o. 120—150 kg, mens en svensk Fjeldko nu vejer o. 350—400 kg. Mælkeydelsen pr. Ko om Aaret var da kun 600—900 Liter, nu 4 Gange større; til Gengæld var dengang Fedtprocenten højere; Datidens Komælk har i Fedtindhold nærmet sig til Faarets. Kvægholdet var naturligt nok især koncentreret i de sydlige Landskaber.

Ogsaa Gustav Vasa's faderlige Omsorg for Landbruget fremhæves, en Interesse, der gik igen hos Sønnen Karl IX. Under Gustav Adolfs Regeringstid forværredes Bondens Kaar. Stormagts-tiden blev for Bonden en Krisetid; nu begynder Afstaaelsen af Krongods til Adelen; denne Udvikling fortsættes under den følgende Tids Formynderstyreelse for at kulminere under Dronning Kristina. For Bonden betød det en afgørende Forværring af hans Forhold.

Af Betydning for Bondestanden var det naturligtvis, at den var repræsenteret paa Rigsdagene og f. Eks. i 1680'erne arbejdede ivrigt for en Reduktion af det bortgivne Krongods.

Bogen afsluttes med et Afsnit om det lokale Selvstyre, især er det af Interesse at følge Sogneselvstyrets Udvikling; fra dets Opblomstring i Begyndelsen af 1600-Tallet — midt i Adelsvældets Glansperiode! — var det en gejstlig Institution, der tog sig af Spørgsmaal vedrørende Kirkens Økonomi og Kirketugten; snart behandles dog ogsaa andre Spørgsmaal af helt verdslig Art, f. Eks. vedrørende Dyrkningsfællesskabet og Landsbyhaandværkerne; selv rene Kriminal-sager kunde glide ind herunder — omend mod Lovene og til Juristernes Forbitrelse.

Ingers fører sin Fremstilling op til o. 1700; det er Meningen at afslutte Værket med et andet Bind. Som 1. Bind foreligger, trykt paa glittet Papir og velillustreret er det et smukt Vidnesbyrd om svensk Bogtryks høje Niveau. Forlaget (Lantbruksförbundets Tidsskrifts AB) maa roses for Bogens billige Pris (7.50 sv. Kr. indb.).

C. Rise Hansen.

Var Skjoldungerne Hunner?

N. Cl. Lukman: Skjoldunge und Skilfinge. Hunnen- und Herulerkönige in ostnordischer Überlieferung. Gyldendal 1943.

Videnskabelige arbejder over sagnhistoriske emner er ikke nogen dagligdags foreteelse her i landet. Stoffet er i almindelighed så luftigt og vanskeligt at have med at gøre, at der skal mere fantasi til at behandle det, end de fleste videnskabsmænd tør afse. Når der da tilmed kommer en disputats med så lovende en titel som *Niels Clausen Lukmans »Skjoldunge und Skilfinge«* 1943, vil alle, der bare interesserer sig lidt for vor sagnhistorie, gribe efter den med ivrige hænder.

Begyndelsen er ganske lovende ved sin kritik af tidligere behandlinger af stoffet — helt tilbage til Huitfeldt, Lyschander, Suhm og N. F. S. Grundtvig, som det dog nogenledes er slag i luften at polemisere imod —, især af forsøgene på at tidsbestemme Skjoldungerne og hvad der kan ligge bagved Beowulfs og Widsiths beretninger om deres kampe med de ellers ukendte Headobearder. I sin kritik af det tilladelige i at betragte Beowulf som historisk kilde har Lukman også let spil. Beowulf er visselig for størstedelen fri digtning. Men der er et skelet deri, om Skjoldungerne, deres slægtsforhold og indre og ydre kampe, der må